

Ελληνικός αλυτρωτισμός

Ο τραγικός έρωτας μιας Ρωμιοπούλας για έναν Οθωμανό με φόντο την εθνική υπόθεση

Ελένη Σαραντίτη

Ποθητή. Χρόνια σαν τη φωτιά

Εκδόσεις Καστανιώτη, 2002, σελ. 373, τιμή 16 ευρώ

Του ΓΙΑΝΝΗ ΠΑΠΑΚΩΣΤΑ

Στο κέντρο του καινούργιου μυθιστορήματος της Ελένης Σαραντίτη βρίσκεται μια γυναίκα, η Ποθητή, το όνομα της οποίας κατά κάποιον τρόπο ορίζει και την προσωπικότητά της. Η Ποθητή σε μικρή ηλικία απαγάγεται και πωλείται στο παλάτι του Αλή Πασά στα Γιάννενα, όπου και τίθεται υπό την προστασία της θρυλικής κυρα-Βασιλικής. Η Βασιλική διαπαιδαγωγεί κατάλληλα την Ποθητή της εμπνέει αγάπη για την πατρίδα και την προετοιμάζει για τον Αγώνα. Τα χρόνια περνούν και η Ποθητή, ώριμη πια, παίρνει τον δρόμο της επιστροφής για την πατρίδα της τη Μάνη, πεζοπορώντας μέρες και μέρες.

Στη Μάνη ερωτεύεται έναν αμείλικτο διώκτη του Ελληνισμού, τον τούρκο διοικητή ιππέων Ασλάν, έναν πανέμορφο και ελκυστικό άνδρα, άκρως ερωτικό και συναισθηματικό και συνάμα εκδικητικό και αιμοβόρο. Ετσι περιπλέκεται η όλη ιστορία. Μια ιστορία που κυριαρχείται από συναισθηματικές συγκρούσεις, από ενοχές και εξάρσεις. Η νεαρή Ελληνίδα έχει να παλέψει σε δύο μέτωπα: με τον κατακτητή της πατρίδας από τη μια και με τον εαυτό της από την άλλη. Η «απιστία της καρδιάς» καταντά μια διαρκής τυραννία για κείνη και το ανεξέλεγκτο ερωτικό στοιχείο συγκρούεται με τα ιδεώδη και το χρέος με τα οποία γαλουχήθηκε. Σε αυτές τις ζευγματικές

αντιθέσεις θα σταθεί και το μεγαλύτερο μέρος του έργου, στη διάσταση δηλαδή ανάμεσα σε δύο τελείως διαφορετικούς και αποκλίνοντες κόσμους, από τους οποίους ο ένας δεν γνωρίζει από ζητήματα καρδιάς και ο άλλος θεωρεί τον εαυτό του κυρίαρχο των πάντων και ασυδοτεί.

Η συγγραφέας μιλώντας για την Ποθητή κάνει συστηματική ιστορική έρευνα στα *Χρόνια σαν τη φωτιά* και ερευνώντας τις πηγές αποκαλύπτει ιστορικές στιγμές που συνήθως ανήκουν στα «ψιλά»

μενα διακειμενικά στοιχεία, όπως είναι τα δημοτικά τραγούδια, τα οποία λειτουργώντας εν είδει εντερμεδίων προσφέρουν και αυτά με τον τρόπο τους ιστορικές πληροφορίες και ακόμη αποφορτίζουν την ατμόσφαιρα από την πολεμική και ψυχολογική ένταση. Και όλα τούτα μέσω μιας τεχνικής με τις αναγκαίες εσωτερικές διαδρομές, οι οποίες ενσωματώνονται στο έργο διαπλέκοντας το παρελθόν με το παρόν, συνδέοντας το πριν με το μετά και φωτίζοντας το τώρα με το τότε.

Ο εσωτερικός μονόλογος αλλά και ο διάλογος, η ενσωμάτωση του λόγου των άλλων προσώπων, όπως της μάνας (ο πατέρας έχει δολοφονηθεί), της ηρωίδας της ίδιας, των ιστορικών προσώπων, της

γριάς ονειρομάτισας-προφήτισσας και όλων των υπολοίπων, το καθένα με τη σειρά του συνθέτουν ένα πολυπρόσωπο παζλ. Το έργο μοιάζει με πλούσια τοιχογραφία, σημεία της οποίας παραπέμπουν σε ένα ευρύ φάσμα του παρελθόντος. Ετσι ελέγχεται η συναισθηματική φόρτιση της ηρωίδας και αφήνει στην ίδια τη γλώσσα να

σηκώσει το φορτίο της ιστορικής μνήμης. Διότι δεν είναι τα πρόσωπα και τα γεγονότα με τη σειρά που παρουσιάζονται, αλλά είναι και οι λέξεις που χρησιμοποιούνται από τον θησαυρό της ελληνικής λέξεως που ανασύρουν μνήμες, που δουλεύουν σε πρώτο και δεύτερο επίπεδο, και που εν πολλοίς εν ονόματι ενός ψεύτικου, επιφανειακού μοντερνισμού έχουν ξεχαστεί. Η Ελένη Σαραντίτη αξιοποιεί μύθους, θρύλους, παραμύθια, προφητείες και ξεδιπλώνει τον δικό της μύθο. Στην αφηγηματική της τεχνική ανήκουν και οι μορφοσυντακτικές δο-

μές. Ο τρόπος δηλαδή που χτίζει τον λόγο της, άλλοτε με μικρές, κοφτές προτάσεις, για να δώσει συνοπτικά και σύντομα τα γεγονότα, άλλοτε με εκτενείς – και όχι πάντοτε απαραίτητες – περιγραφές, που χωρούν μέσα τους το δράμα των ηρώων, αλλά και φωνές των πουλιών, των νερών, του αέρα. Και όχι μόνον. Αν και ο μύθος φαίνεται να αγγίζει κάθε αναγνώστη, αν και ο λόγος της μοιάζει παραδοσιακός, ωστόσο πάμπολλα είναι τα σημεία, όπου κυριαρχεί η αφαιρετική και ελλειπτική γραφή, η υπαινικτική και αποσπασματική, ώστε να γίνεται κατάλληλη για να δηλώσει το μη δηλούμενο πάθος, «ετούτα όλα» που, κατά την άποψη της Ποθητής, «δεν είναι να τα μαρτυράς», γιατί «αμαρτά-

νεις». Με μια τέτοια αφήγηση λοιπόν μας δίνεται το ιστορικό μέρος, ενώ αγγίζοντας συχνά τα όρια της ποιητικότητας μας δίνεται όλο το ψυχογράφημα της ηρωίδας, οι αιτίες, η διαρκής πάλη με τον εαυτό της και τον περίγυρό της και, τέλος, το καλά προγραμματισμένο παιχνίδι της φανέρωσης και απόκρυψης.

Το τέλος έρχεται ανακουφιστικό με τη μία και μοναδική λύση του δράματος: ο Ασλάν θα φονευθεί από το χέρι της αγαπημένης του και η Ποθητή, με την ικανοποίηση ότι έπραξε αυτό που έπρεπε, θα βάλει τελεία στην ανάμνησή της. Ο άνδρας όπου θα ακουμπήσει τη σκέψη της πλέον για να αντλήσει δύναμη θα είναι ο δολοφονημένος πατέρας της.

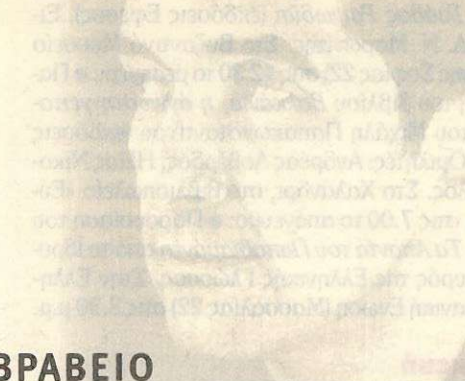

Το παλάτι και το κάστρο του Αλή Πασά στα Γιάννενα, όπου η Ελένη Σαραντίτη τοποθετεί ένα μέρος από τη δράση της «Ποθητής». Εγχρωμο σχέδιο του L. Dupré από το βιβλίο «Interviews with Ali Pasha» του Peter Oluf Brondsted

της ιστορίας. Μας αποκαλύπτει πόσα και πόσα ανθρώπινα δράματα δεν γράφτηκαν και χάθηκαν στα σκοτεινά και αφανή περιθώρια της μικροϊστορίας. Ωστόσο τα αληθινά γεγονότα αποτελούν τον καμβά επάνω στον οποίο ενυφαίνεται η όλη ιστορία της *Ποθητής* και διαπλέκεται σε μια γόνιμη αφομοίωση σε τέτοιο βαθμό ώστε να είναι δυσδιάκριτο το αληθινό από το μυθικό, ο μύθος από την ιστορία.

Η αφήγηση αρχίζει ως ανάμνηση και η ανάμνηση διανθίζεται από τα παρεμβαλλόμε-

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΗΣ

ΒΡΑΒΕΙΟ
ΠΟΙΗΣΗΣ 2002
ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΥ
ΔΙΑΒΑΖΩ

ΓΙΑΝΝΗΣ ΒΑΡΒΕΡΗΣ

Στάξεννα

www.kedros.gr | books@kedros.gr
ΓΕΝΝΑΔΙΟΥ 3, 106 78 ΑΘΗΝΑ, ΤΗΛ.: 2103809712

Ο κ. Γιάννης Παπακώστας είναι καθηγητής της Νέας Ελληνικής Φιλολογίας στο Πανεπιστήμιο Αθηνών.